

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 2.

V Ljubljani, 15. januarija 1879.

Tečaj XIX.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

2.

Dovoli naj se mi, da navedem v tem pogovoru izreke nekterih slavnih mož o ženskih, o njihovem namenu in o njihovi omiki. Vsi so edini v tem, da ženski ni treba, Bog zna, kako visocega izobraženja, vsi so dalje edini v tem, da je ona vstvarjena le za dom, za domača opravila, za oskerbovanje in odgojevanje svojih otrok. Take in enake misli razpravljaj sem že mnogokrat. Ali reklo se mi je, da zaničujem ženski spol, da mi je ležeče le na tem, da se ohranijo one v nevednosti, da je potem toliko lažje gospodariti možém nad „temi ubogimi in pomilovanja vrednimi stvaricami“.

Ako se moti kdo, se gotovo tisti, ki govori tako. Stoletja in stoletja so živele ženske le kot zveste spremljevalke možev, stoletja in stoletja so bile one matere in odgojiteljice svojih otrok, — in bile so srečne, bile so zadovoljne. Ali je pa zdaj tako, ko so jele stopati na stopinje, ktere so imeli nekda v rokah le možje? Ne, tudi zakoni niso nič več tako srečni, kot so bili nekda, odkar ženska hoče več znati, kakor kar ji je treba! Zoper poštene ženske, t. j. zoper take, ki zvesto spolnujejo svoje dolžnosti, ktere so ohranile vse one lastnosti, ki tako lepo pristujejo ženstvu, z eno besedo zoper one ženske, ki so ostale ženske, nisem in ne bom ničesa pisal. Klobuk z glave pred tacimi! Ali zoper emancipacijo in zoper one, ktere so se nalezle te kužne bolezni, bom pa vedno.

Prestopimo tedaj k izrekom slavnih pisateljev. Pervi, ki ga hočem navesti, je gerški zgodovinar Ksenofont. On piše: „Bog je odločil žensko natoro za dela in oskerbovanja v hiši, a moško za opravila zvonaj hiše, ako ga njegov poklic slučajno ne veže na dom. Kajti duha in telo njegovo je uredil tako, da zna mnogo bolje prenašati mraz in vročino, potovanja in vojaške službe, zato mu je zaupal opravila zvonaj hiše. Ženski je pa dal telo, ki je manj narejeno za vse to, zato ji je izročil Bog tudi opravila v hiši. Jaz menim, — nadaljuje Ksenofont — da je dobra gospodinja ravno tako važna pri gospodarstvu kakor mož; kajti dohodki prihajajo največ po možu v hišo, izdatki pa po ženinih rokah iz hiše, in ako ona oskerbuje to dobro, se množi premoženje, nasproti se pa vedno manjša“.

Te besede so jasne že same na sebi. Tako je govoril tudi že marksiko drugi, ki Ksenofonta še nikdar videl ni. Ne bilo bi mi jih prepisovati ravno od tega moža, ali storil sem to zato, da sem pokazal, da so stari narodi mnogo bolje znali ceniti človeško naravo, nego jo sedanji; oni so pustili vsako stvar tam, kjer ima biti, in tako je prav. Rastlina, ki jo presadiš iz prav nerodovitnih tal v dobro zemljo, pogine ravno tako, kakor če bi jo presadil iz dobrih tal v nerodovitna.

Stari narodi sploh niso pisali knjig o odgoji, najmanj pa o ženski odgoji. Kako naj se izreja mladina, to je bilo več ali manj popisano v sv. pismih vsacega naroda, v katerih je bila vsaka beseda, celo vsaka čerka v pravem pomenu sveta. *) Sv. pisma Kitajcev so bile 4 knjige Konfucija, Indi so imeli svoje „vede“, Perzijani Zoroastrovo „Zendavesto“, Izraelci Mozesove bukve, Gerki pa Homerja in za tem dva postavodajalca Likurga in Solona, ki sta, prvi v Šparti, drugi v Atenah dala razen drugih postav tudi take, po katerih naj se odgojajo otroci.

Debele knjige o odgoji so se jele pisati tedaj še le v novejšem času. In o ženski odgoji posebej je spisal prvi knjigo francoski škof Fenelon, ki je živel od leta 1651 do l. 1715. On je bil odgojitelj nekega francoskega princa, o katerem francoski pisatelj Voltaire pravi: „Pod njegovo vlado bi bila francoska država presrečna“, — tako izverstno ga je odgojil Fenelon. In za tega princa je spisal tudi knjigo z naslovom „Telemah“, ktera naj bi ga podučila o njegovih dolžnostih do svojih podložnikov, zraven naj bi ga pa tudi opozorila na težavno nalogo, ki jo imajo vsi tisti, ki vladajo narode. Poleg te knjige, ki ima častno mesto v francoskem slovstvu, je spisal še knjigo „O odgoji hčera“, in iz te hočem navesti nekatere izreke:

„Hčrim“ — pravi Fenelon — „ni treba učenim biti; želja po učenosti jih naredi le nečimerne in domišljave. Dovolj je, če znajo enkrat le gospodinjiti ter se razumeti z možmi. Ker so pa naravi slabotne, jih

*) Ali tudi v sv. pismih poganov?

moramo toliko bolj krepčati. Ali nimajo tudi one spolnjevati dolžnosti — dolžnosti, ki so za celo življenje odločilnega pomena? Ali niso one podpora in propad celih družin? Razumna, pridna in pobožna žena je duša cele hiše, v kateri skerbi za časni in večni blagor. Kako naj imajo možje kakov vžitek od življenja, ako se jim prigreni zakon, ona najserčnejša zveza! In kaj bo iz otrok, ako jih pokvarijo matere že v prvi mladosti? Ženska opravila tedaj niso nič manj važna za državo, kot moška. Koliko zapletek, koliko prekucij postav in npravnosti, koliko kervavih vojsk, koliko uporov zoper državo so že zakrivile razuzdane ženske! To je pač dokaz, kako važna je dobra odgoja za hčere“.

To so Fenelon-ove besede. On ne želi z njimi nič drugega, kot izboljšanja deklinške odgoje. Da ga pa ne bode nihče tolmačil napak, opomnim, da ne išče on izboljšanja v tem, da se učé hčere vsakoršnih vednosti. To nam pričajo jasno besede: „Hčirim ni treba učenim biti“. Ali še lepše in določnejše nam pove on to na drugem mestu, rekoč: „Vse je izgubljeno, ako se peča ženska z umetnostimi, kot je n. pr. poezija in če ji je zoperno gospodinjstvo“.

To so seveda jako prozajične misli, ki jih je napisal ta Fenelon. Ali on je že vedel, kaj je pisal. In čudno, zelo čudno, da ni niti enega pisatelja, ki bi zastopal to idejo, da naj bo ženska učena. Nemški humorist Weber pravi v svojem „Demokritu“: „Učena, občutljiva, tercijska ženska in prečestnica so štiri nadloge, s katerimi je pozabil kaznovati Mozes Egipčane“. — Proč z vsemi nepotrebnimi učenostimi pri ženskih, v kuhinjo ž njimi ali pa k šivanji, otroke pestovat, ako vam jih je dal Bog. Ženske so zato tu, da — kakor Schiller poje:

— — — Sade nam umétno
 Cvétlice rajske v životje posvétno,
 Sladke ljubezni napletajo véz:
 Pod zagrinjali navade ljubljive
 Krasnega čutljeja plámene žíve
 Skerbno redijo z ročico nebés.

Ako bodo ravnale tako, potem bomo storili to, kar nam kliče Schiller: „Ženo spoštujte!“ Da, spoštovati jih hočemo, ali nikar naj se ne emancipirajo! Emancipirana ženska ni več ženska, mož pa tudi ni, in ker so ljudje le dvojnega spola, tedaj emancipirana ženska ni nič.

(Dalje prih.)

Juri Kobe Sodevski.

Kakor v Danici, tako je i v Novicah rad opisoval svoje rojake, svoje deželjane. V tem smislu dokaj važen je njegov sostavek: „Beli Krajci unkraj Kerke in Save od Kostanjevice do Jesenic“ (Nov. 1845